

E mōhio ana koe ki te whakapapa o tō ingoa?

Nā Hohepa Isaac-Sharland

E mōhio ana koe ki te whakapapa o tō ingoa? Nā wai koe i tapa? He aha ngā tikanga i whāia e ngā tūpuna? Ahakoa ko wai koe, ahakoa nō hea koe, he take, he mana ō tō ingoa. Kei tēnā iwi, kei tēnā ahurea hoki puta noa i te ao, āna tikanga mō te whai ingoa. Kei te tuhinga nei, kei te rauemi nei ētahi kohinga kōrero uiui iti noa mō te whakapapa o te ingoa e ai ki te Māori, heoi anō arā noa atu ōna kōrero.

He whakarāpopotanga o te uiui i a **Manu Kawana** o Raukawa me Rangitāne.

Te pātai - he aha rā ngā tikanga ka whāia e koe, e tō whānau rānei ki te tapa i te tamaiti?

He tikanga tawhito nō te whānau. Nā ōna kuia me ōna koroua ēnei kōrero. Ka tīmata ki te uiui, arā, he whakawhitī kōrero ki ngā mātua. He aha te hiahia o ngā mātua, he ingoa tīpuna, he ingoa hou, he ingoa Māori, he ingoa rānei? He aha ngā ingoa e tika ana?

Ehara i te mea ka waiho mā ngā mātua anake te ingoa, ka āta tirohia ngā taha e rua, arā, te taha tāne me te taha wahine. Ka noho ngā whānau, ā, ki te whakaae rātou, ka whakatauria te ingoa. Ki te riro i a ia he ingoa tīpuna he whakanui, he whakamana i ngā kōrero mōna, i ngā mahi āna, otirā kia ora tonu tōna ingoa. Hei tauira, ko te ingoa o te mātāmuia o te whānau, he ingoa tipuna nā tōna koroua, ko Kingi tēnā.

Hei āpiti atu ki te ingoa, ka whakaaro nui ki ngā tikanga i te wā e hapū ana, e whānau mai ana, ki ngā karakia, ki te whenua, ki te ora o te māmā me te pēpi, ki te pito anō hoki. Ko ēnei āhuatanga katoa e hāngai ana ki te whakapapa o te ingoa.

Korakotaiwhā

Te Rangiwhakaewa

Tamahau

Te Raetea

Whātui

Te Kainoke

Hataraka

Te Kāewa
Witinitara

Kawana
Witinitara

Kingi
Kawana

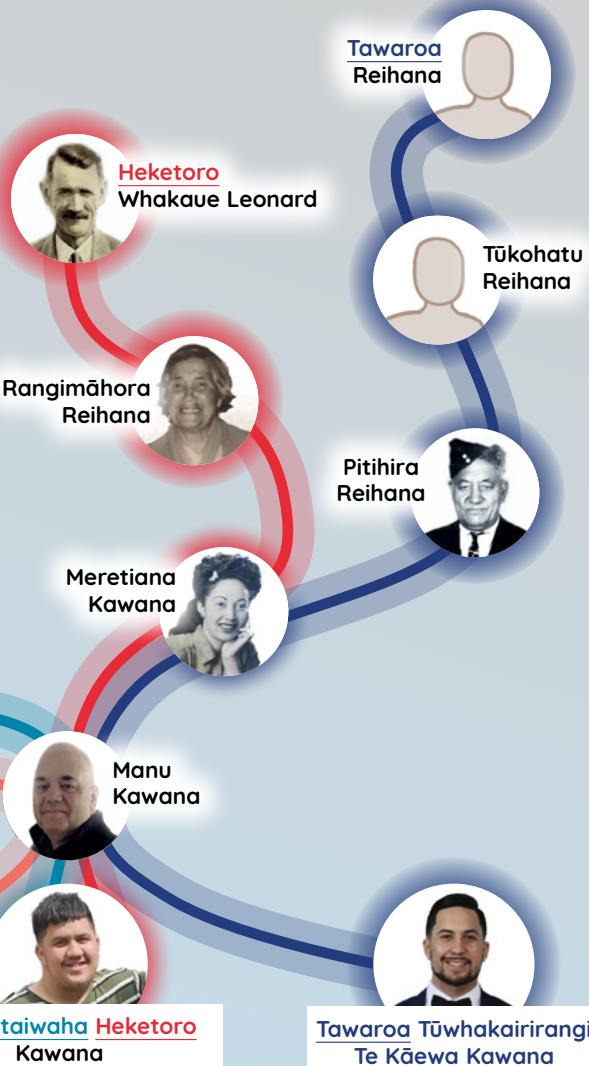
Wiremu
Kawana

Manu
Kawana

Kingi Heremai
Kawana

Korakotaiwhā Heketoro
Kawana

Tawaroa Tūwhakairirangi
Te Kāewa Kawana

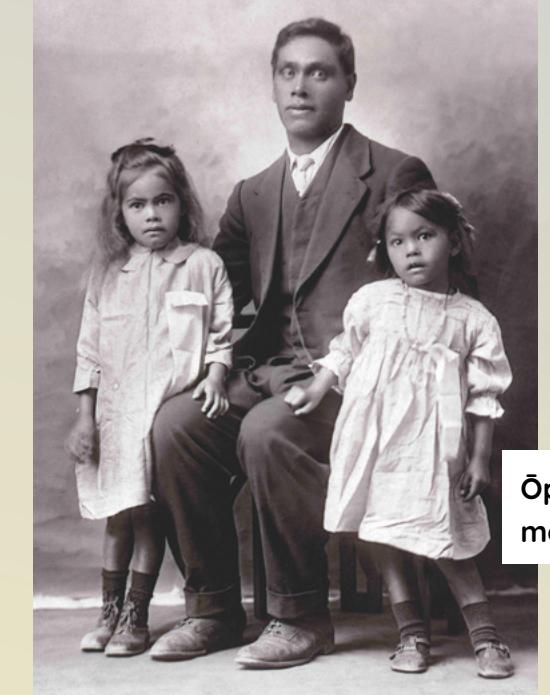

He whakarāpopototanga o te uiui i a **Paul Rātapu**
o Rongomaiwahine me Kahungunu.

**Te pātai - nō hea ō tikanga
whakaingoa i te tamaiti?**

He mea whakarauora te ara i whāia e rāua ko tana wahine kia ora ai ngā tikanga a ō rāua whānau. He ingoa tuku iho mai i ngā taha e rua, ā, me hāngai ki ngā whānau. Ahakoa nā te Pākehā te ingoa mō te whānau, he tikanga tonu e puritia ana. Ko tētahi atu tikanga kia whāia he ingoa e hāngai ana ki ngā kōrero, ki ngā mahi a ngā tīpuna. Ko te tūmanako ia ka ako, ka mōhio te whānau whānui ki ō rātou tīpuna me ngā kōrero.

**Ōpere Rātapu
me āna tamariki**

Hei tauira, ko te ingoa o te mātāmua, ko Pikitanga-ā-rangi Ōpere Rātapu. He tīpuna a Pikitanga-ā-rangi, te tama tuarua a Hikairo, nō Māhia-Mai-Tawhiti. He tīpuna anō a Ōpere Whaanga nō Nūhaka. He kōrero anō mō te takenga mai o te ingoa Rātapu, heoi anō, he maumaharatanga ki tētahi mahi i ngā wā o mua. Nā reira ko ngā ingoa o āna tama he mea tuku iho, he tohu maumahara ki ngā tīpuna, ki ā rātou mahi, otirā ki ā rātou kōrero.

Ko Pikitanga-ā-rangi i a ia e pēpi ana, rātou ko ūna mātua, arā, ko Paul, ko Louise, me tōna pā (koroua) a Skip

Pikitanga-ā-rangi

He whakarāpopototanga o te uiui
i a **Taarewa-i-te-rangi**
o Ngāruahinerangi,
o Kahungunu hoki.

Te pātai – nō hea mai tō ingoa?

Nōna i te kōpū tonu o tōna whaea, i roa ūna mātua e wānanga ana i tētahi ingoa mōna. I whakatauhia e rāua mehemea he tama, mā tōna pāpā whānau tōna ingoa e tapa, mehemea he kōtiro mā tōna whaea whānau a ia e tapa. I whiriwhiri hoki rāua kia kotahi anake te ingoa. Nō tōna whānautanga mai rawa anō ka mōhio he kōtiro.

Te whakapapa o tōna ingoa. Ko Hine-i-taarewa te ingoa o tētahi o ūna tipuna whaea i te taha o tōna māmā. He ingoa nō roto o Ngāti Hinewaka. Koinei tētahi o ngā ingoa i koha mai e tōna pōua, te pāpā o tōna māmā. I noho tēnei ingoa hei awenga mō ūna mātua. Ko Wawaro-i-te-rangi te ingoa ake o tōna māmā. Ka hapū tōna māmā, ka kōrero rāua ko tōna pāpā e pā ana ki te roa o tā tōna pāpā noho kore tamariki ana, me te nui o te hiahia o tōna whānau kia whai tamariki ia. I roa a ia e tatari ana, i roa hoki te hiahia e tārewa ana. Ka pau te toru wiki i muri i tana whānautanga mai, ka tuia ngā whakaaro me ngā ingoa kia hua mai ai a Taarewa-i-te-rangi hei ingoa mōna.

Ahakoa te iti o ēnei kōrero, e tino rongo ana i te ātaahua o te Māori ki te whai whakaaro ki te whakapapa o te ingoa mō te tangata. Ko te akoranga nui katoa i roto i ēnei kōrero, kia kaha tātou ki te manaaki, kia kaha ki te kawe, kia tino kaha ki te whakarangatira i ngā ingoa o ngā tīpuna, otirā te ingoa o te tangata.